

Výuka teorie v tanečním umění – mezinárodní konference v Bratislavě

Lucie Hayashi

Na konci září 2022 pořádala katedra taneční tvorby a Centrum výzkumu Hudební a taneční fakulty Vysoké školy múzických umění v Bratislavě (VŠMU) mezinárodní konferenci *Dance and Theory – Challenges and Tendencies in Teaching Theory in Dance Education*. Konference byla součástí dvouletého projektu zaměřeného na taneční výzkum. Díky těmto aktivitám se VŠMU podařilo v minulých letech mimo jiné také nově akreditovat jediný program taneční vědy na Slovensku, čímž se tato instituce ještě více přiblížila českému kurikulu a stala se pro taneční katedru a Ústav taneční vědy při Hudební a taneční fakultě Akademie múzických umění v Praze jediným partnerem.

Úvodní přednáška 29. září patří prof. Claudii Jeschkeové z Německa. Ve svém příspěvku *Praxeological approaches to dance history* rozvedla koncept tělesných partitur jakožto prostředníka pro uchopení teoretického a historického kontextu. Podle ní tvorba tanečního pohybu vychází z fyzické paměti těla ovlivněné dosavadními vjemy, zážitky a zkušenostmi i dobovým kontextem a estetikou. Přenos těchto fyzických vědomostí do slov tedy ztrácí relevanci a vztah s tělesnou pamětí tance. Praktická zkušenost tanečníků s konkrétním pohybem by proto měla být součástí

historiografie. Na tento způsob myšlení navázala prof. Rose Breussová z Rakouska s prezentací svého uměleckého výzkumného projektu *Dancing Spation Constructs and Notations* rozvíjející vztah taneční tvorby a notace a vzájemné ovlivňování obou disciplín. Způsob zaznamenávání taneční tvorby umělci odráží jejich způsob myšlení a je základním pramenem taneční teorie.

Návrhy na praktické řešení problematiky výuky tanečníků přinesl příspěvek *Theory in Practice / Practice in Theory* Mgr. MgA. Kateřiny Šalounové z Olomouce popisující zkušenosti z výuky dějin tance skrze jinou formu vnímání než memorováním vědomostí, například za využití kinestetické paměti a formou vlastní interpretace historických faktů. K té nabádá také Mgr. art Maja Hriešiková, PhD., z Bratislavy, jejíž referát *From Historiography to Critical Thinking* apeloval na zavedení řízeného kritického myšlení během výuky dějin už na konzervatořích a podnícení teoretického zájmu o obor. Kritické myšlení považuje za podmínku pro rozvoj jakýchkoli dalších měkkých dovedností i otevřenosti a zvědavosti po teoretických disciplínách oboru také Mgr. MgA. Lucie Hayashi, Ph.D. z Prahy, která v příspěvku *Critical Thinking in Creative Dance Education* upozorňuje na potřebu podněcovat reflexi a verbalizaci vlastní

Lucie Hayashi. Foto: archiv autorky.

taneční zkušenosti a kontextu uměleckého oboru jako základ pro zvyšování teoretických kompetencí tanečníků, a to nejen v oblasti historických vědomostí, ale především schopnosti argumentace potřeb a oblastí dalšího tanečního výzkumu.

Petra Péterová z Maďarska představila v příspěvku *Possible links between methods and approaches in archival and teaching work*, jak je zpracování databáze záznamů jako způsob třídění dat a kolektivního vědomí pro výukový proces inspirativní. Mgr. art. Kristián Kohút, ArtD., z Bratislavy považuje teorii za základ profesionálního

vzdělání tanečníků (*Theory as the ground of professional education in dance art*). Především poučená historická interpretace titulu klasického baletního repertoáru se bez vědomostí o kontextu vzniku díla neobejde. Důležitá je však motivace jejich zájmu, bez něhož se vědomosti jen těžko vstřebávají. Christopher Dolder z Kalifornie ve svém projevu *Martha Graham: Artifact – Architect* poukázal na teoretickou znalost fyziognomie a kineziologie jako na základní nutnost pro výuku metody Marthy Grahamové. Marta Poláková pak upozornila na možnost pojetí Labanovy analýzy pohybu jako nástroje

Miroslava Kovářová. Foto: archiv autorky.

pro porozumění tanečnímu jazyku, v rámci něhož studenti mohou rozvíjet další teoretické vnímání pohybu při taneční tvorbě. Její příspěvek *Applied Theory as a Tool for Establishing Language of Dance* uzavřel první den konference.

Druhý den byl věnován diskusi, která rozvíjela téma tendencí a potřeb taneční

teorie v rámci vzdělávacích institucí. Začalo se u problému historických vědomostí tanečníků, které by měly být prostředkem pro poznání, a nikoli cílem vzdělávání. Logicky se debata stočila také na problematiku používání termínu „contemporary“ v českém, slovenském, německém i rakouském kontextu tanečního umění a dospělo se až k filozofickým zamyšlením nad nutností definice prostoru a času jako základních jednotek tance. Akademičtí pracovníci také sdíleli nedávné tendence praktických umělců zapojit se do teoretického výzkumu, který jim během pandemie přinášel alternativu k praktikování tanečních performancí, a zmínili i rychle vzniklé databáze a archivy, které ale nemají dlouhodobější dopad a efekt. Dotkli se i obrovského podhodnocení tanečních vědců, teoretiků i kritiků, kteří jsou navíc mnohdy nepochopeni samotnými profesionálními tanečníky. Výsledkem diskuse byl nakonec apel na naplnění energie do motivace mladých studentů k dialogu mezi prakticky a teoreticky zaměřenými spolužáky, mezi jednotlivými disciplínami a na hledání dobrých příkladů z praxe, kdy zapojení teoretiků pomohlo živému umění k jeho rozvoji. Jedním z příkladů je stagnující obor taneční dramaturgie, jehož rozvoji by mohl napomoci právě zmíněný dialog.

Vysoká škola múzických umení
v Bratislave organizovala už 8. ročník
tanečného kongresu Tanec.SK

Laura Kolačková

Kongres sa uskutočnil v dňoch 18. – 19. 11. 2022 pod hlavičkou Centra výskumu a Katedry tanečnej tvorby Hudobnej a tanečnej fakulty VŠMU.

Hlavnou témou kongresu bol tanec a teória so zameraním na aplikovanie teórie

v umeleckej praxi. Príspevky boli veľmi rozmanité a dotkli sa širokého spektra aktuálnych tém, významných pre súčasný rozvoj tanečnej vedy. Téma je aktuálna hlavne pre VŠMU, a to z dôvodu úspešnej akreditácie študijného plánu *Teória tanca* pre

Zleva: Miroslava Kovářová, Lucie Hayashi, Kristián Kohút, Laura Kolačková, Monika Štúrová.

Foto: archiv autorky.

bakalársky stupeň štúdia. Kongresu predchádzala septembrová medzinárodná konferencia s názvom *Tanec a teória – výzvy a tendencie vo vyučovaní teórie v tanečnom umení*.

Novembrový kongres otvorila svojím príhovorom dekanka HTF VŠMU, Irina Čierniková a pozvanie prijala aj Nina Poláková, umelecká riaditeľka Baletu SND. Hneď po uvítaní nasledoval prvý príspevok Miroslavy Kovářovej, vedúcej Katedry tanečnej tvorby, ktorá zhrnula priebeh a prínos zmienenej septembrovej konferencie.

Nasledovali dva príspevkové bloky venujúce sa baletu *Márna opatnosť* alebo *Zle strážené dievča*. Toto dielo nebolo vybrané

náhodne. Práve 18. 11. 2022 sa po 30 rokoch konalo v Baletu SND jeho znovuuvedenie (v choreografii Fredericka Ashtona) a účastníci kongresu mohli byť toho súčasťou.

Ako prví dostali slovo taneční teoretici a teoretičky zo Slovenska. Do doby pred vznikom Baletu SND nás zaviedol Miklós Vojtek, ktorý reflektoval svoju osobnú skúsenosť a stretnutie so zmieneným baletom. Nasledoval príspevok Evy Gajdošovej, súčasnej dramaturgičky Baletu SND. Okrem iného poukazuje na možnosti aplikovania tanečnej teórie v praxi na príklade mapovania rôznych verzií baletného diela *Márna opatnosť* v Baletu SND do roku 2022. Slovenský

Tvůrčí tým publikace Rudolf Laban – Vizionár tanca, teoretik pohybu. Foto: archiv autorky.

blok zakončil Kristián Kohút, taktiež dramaturg Baletu SND. Na kongrese predstavil spomínaný balet *Márna opatrnosť* v režijno-choreografickom koncepte Fredericka Ashtona.

V druhom bloku sa téme venovali české tanečné teoretičky a vedkyne, Doroťa Gremlicová a Elvíra Němečková z Katedry tanca Akadémie múzických umení v Prahe. Doroťa Gremlicová zachytáva *Márnu opatrnosť* na pražských, resp. českých scénach v rokoch 1796 až 1860. V príspevku sa snažila objasniť úspech a životaschopnosť diela, ktoré je ako jedno z mála až doposiaľ súčasťou repertoáru baletných scén. Elvíra Němečková predstavila pražskú verziu

Márnej opatrnosti z roku 1980 v prevedení kubánskej choreografky Alicie Alonsovej, ktorú porovnávala s prevedením Fredericka Ashtona.

Ďalší príspevok sa odkláňa od témy *Márnej opatrnosti* a prechádza plynule do aplikovanej praxe. Tvorbu internetového média *Tanečné aktuality* ako efektívny spôsob prepájania teórie a umeleckej praxe predstavila vedúca Katedry tanca na pražskej HAMU Lucie Hayashi. Daniela Skácelová zakončila druhý blok rozpravou o dôležitosti učebníc pre tanečne odbory konzervatórií. Zároveň predstavila proces vzniku učebnice a všetky nástrahy, ktoré môžu na autorov čakať.

Foto: archiv autorky.

V piatok bol okrem príspevkov prednášajúcich venovaný čas aj krstu novej publikácie *Rudolf Laban – Vizionár tanca, teoretik pohybu* od Marty Polákovéj. Krstu sa okrem autorky zúčastnila aj editorka Lucia Holinová, dekanka HTF VŠMU, Irina Čierniková a dramaturgička Baletu SND, Eva Gajdošová. Deň bol zakončený spoločnou účasťou na už zmienenej premiére baletu *Zle strážené dievča* v Novej budove SND.

Druhý deň kongresu začínal príspevkom Moniky Štúrovej, doktorandky pôsobiacej na Katedre tanca pražskej HAMU. Zhrnula význam a dôležitosť odboru Tanečná veda na rozmanitých príkladoch, ale aj na vlastnej výskumnej praxi. Hneď po nej sa slova ujala Ivana Kleiblová, pedagogička Katedry

tanečnej tvorby na VŠMU, ktorá sa zamýšľala nad aspektmi ovplyvňujúcimi výber tém záverečných prác študentov zameraných na ľudový tanec. Poslednou v bloku bola absolventka katedry tanečnej tvorby, Dorothea Bystrianska. Poslucháčom predstavila výsledky svojej diplomovej práce zameranej na niektorých bývalých tanečníkov Slovenského ľudového umeleckého kolektívu a Lúčnice. Zamerala sa na ich prínos a vplyv na tanečný prejav v ich rodnej obci, Očovej.

Posledný blok patril študentom a absolventom katedry tanečnej tvorby. Ako prvý vystúpil Ján Dubravčák, ktorý sa venoval teórii a analýze ľudového tanca a jej aplikácii v pedagogickej či umeleckej praxi na príklade mužského sólového tanca. Nasledovala

Foto: archiv autorky.

Zuzana Palanová, s prezentáciou svojho výskumu zachytávajúceho pohľad študentov katedry tanečnej tvorby na prepojenie výučby teórie tanca s praktickým využitím. S posledným a jediným online príspevkom zaoberajúcim sa uplatnením techniky Merca Cunninghama v praxi na Slovensku, ale aj v zahraničí, sa predstavila doktorandka Michaela Mihalová.

Rôznorodosť je slovo, ktoré vystihuje kongres *Tanec.SK 2022*. Stretnutie prinieslo rôzne uhly pohľadov na baletné dielo *Márna opatnosť* a zároveň poukázalo na odlišné prístupy k teórii tanca a jej uplatnení v praxi. Cieľom kongresu bolo reflektovať súčasný stav prepojenia tanca, teórie a umeleckej

praxe. Táto debata je však stále iba na začiatku a podľa môjho názoru potenciál tohto podujatia nebol využitý naplno. Na kongrese absentovala záverečná diskusia všetkých prednášajúcich a zúčastnených, ktorá by mohla byť impulzom pre ďalšie smerovanie odboru. Kongres poukázal aj na to, že tanečná veda je oblasť špecifická a venuje sa jej len veľmi malý okruh vedcov, pedagógov a teoretikov. Práve preto sa zdá partnerská spolupráca inštitúcií pražskej AMU a bratislavskej VŠMU ako mimoriadne obohacujúca. Takéto príležitostné prepojenia môžu byť stimulom a inšpiráciou aj pre študentov tanečných odborov, ktorých záujem je pre budúcnosť tanečnej vedy kľúčový.